

Sławiński, Tomasz

Sukcesja dóbr bieżuńskich w XVI-XVII wieku

Bieżuńskie Zeszyty Historyczne 8, 113-114

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Sukcesja dóbr bieżeńskich w XVI—XVII wieku

Ostatnim męskim przedstawicielem Gulczewskich—Sieprskich na Bieżuniu był Prokop, zmarły około 1519 roku starosta płocki, żonaty z wielkopolanką, Elżbieta Skórówną z Gaju, Obornicka, wojewodzianką płocką.

Córkami tej pary były Urszula i Elżbieta, które w 1540 roku podzieliły między siebie dobra bieżeńskie, a także przypadającą im część dóbr sierpeckich.¹⁾ Elżbieta przed 1533 rokiem poślubiła Mikołaja Jaranda Brudzewskiego, wojewodę łęczyckiego, a Urszula — Marcina Ostroroga Lwowskiego, kasztelana sierpeckiego. Ostatecznie dziedziczką Bieżunia została Elżbieta Brudzevska, a następnie jej dzieci: Anna, Hieronim, Katarzyna i Elżbieta. Anna Brudzevska poślubiła w 1562 roku Janusza Latałskiego, syna Janusza, wojewody poznańskiego i Barbary z Kretkowskich. Katarzyna Brudzevska została żoną Brykcjusza Sobockiego, kasztelana gostynińskiego. Miała z nim córkę, Jadwigę, poślubioną Stanisławowi Górcie, wojewodzie poznańskiemu.²⁾

W roku 1576 Anna z Brudzewskich Latałska i Jadwiga z Sobockich Górkowa przeprowadziły „podział dóbr dziedzicznych po śmierci matki tejże Anny z Brudzewa a babki Jadwigi z Soboty oraz po Hieronimie z Brudzewa, wojewodzie łęczyckim bracie Anny a wuju Jadwigi. Otrzymała z tego działu Anna Latałska miasto Bieżuń z wsiami Mojnów, Seroki, Elżbiecino, Młodzin, Dąbrówki, Siedliska, część wsi Bobowo, Babcze, Myślin, Wątróbki w powiecie sierpeckim dziedziczne i wyderkowane wraz z dopłatą 1000 złotych z dóbr Strzygi, ponadto dwa dwory z placami, jeden w Kaliszu a drugi w Płocku”.³⁾

Anna z Brudzewskich Latałska w 1580 roku rozwiodła się z Januszem Latałskim. Dobra bieżeńskie odziedziczyła po niej córka Jadwiga, rozwiedziona przed 1606 rokiem z Baltazarem Wesslem.

W 1607 roku Latałska sprzedała dobra bieżeńskie swemu wujowi Andrzejowi Kretkowskiemu, wojewodzie brzesko—kujawskiemu, synowi Grzegorza, wojewody brzesko—kujawskiego (brata Barbary z Kretkowskich Latałskiej, wojewodziny poznańskiej).⁴⁾

Andrzej Kretkowski, zmarły w 1609 roku, żonaty był trzykrotnie — I voto z Anną z Tomic Iwieńską, II voto z Katarzyną Konopacką, III voto z Teofilą Justyną Tarłówną, wdową po Pawle Noskowskim, chorążym płockim i starościem łomżyńskim. Zapewne z pierwszego lub drugiego małżeństwa wojewody narodził się syn Jan, który około 1618 roku objął dobra ojcowskie, w tym Bieżuń z otaczającymi wsiami. Jan do

śmierci w roku 1642 był właścicielem Bieżunia. Poślubił Martę Tylicką, cześniczanekę kaliską, bratanicę biskupa krakowskiego Piotra. Synem tej pary był Damian Franciszek, kasztelan chełmiński.

Damian Franciszek zenił się trzykrotnie: I voto około 1648 roku z Anną Kryską, córką Arnolfa, kanclerzycy koronnego, II voto około 1655 roku z Jadwigą Działyńską, córką Pawła, wojewody pomorskiego i w końcu III voto z Teresą z Krassowa Żochowską, córką Adriana, kasztelana wiskiego.⁵⁾

Z pierwszego małżeństwa pozostawił Damian dwu synów: Feliksa Ignacego, biskupa chełmińskiego, zmarłego w 1733 roku i Jana, chorążego gostynińskiego i starostę radzyńskiego, zmarłego w 1722 roku. Z Działyńskiej pozostawił natomiast Franciszka, deputata na Trybunał Lwowski i Andrzeja.

Po śmierci Damiana w roku 1675 dobra bieżuńskie znalazły się w większości w rękach Franciszka, żonatego z Teresą Mycielską i Andrzeja. Ostatecznie po śmierci Franciszka w roku 1694 właścicielem Bieżunia został Andrzej Kretkowski, który w testamencie z 1696 roku zapisał te dobra swemu cioteczemu bratu, Tomaszowi Działyńskiemu, krajczemu koronnemu, synowi Adama, starosty bratiańskiego a wnukowi Pawła, wojewody pomorskiego.⁶⁾

Działyński przed 1700 rokiem przekazał te dobra swej córce Annie, która poślubiła łowczego koronnego Michała Zamoyskiego. Ów, regulując sprawy własnościowe dóbr, w latach 1700—1722 wykupił od Feliksa i Jana Kretkowskich, kasztelanów chełmińskich, ich sumy na Bieżuniu.⁷⁾

Począwszy od roku 1722 miasto znalazło się na przeciąg następnych stu lat w rękach Zamoyskich.

---

1. Słownik historyczno—geograficzny województwa płockiego w średniowieczu, opr. Anna Borkiewicz—Celińska, zeszyt 1, A—J, Wrocław 1980, s. 13.

2. Włodzimierz Dworzaczek, Materiały do dziejów wielkiej własności ziemskiej w Wielkopolsce, maszynopis. mikrofilm w Archiwum Państwowym w Poznaniu (APP): Genealogia Brudzewskich i Latalskich — Tablice.

3. APP, Gniezno Gr. 54, k. 170.

4. Jerzy Łempicki, Materiały do dziejów szlachty dawnego województwa płockiego, oparte na kwerendzie w księgach wieczystych płockich z Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie (AGAD) — Kretkowsky h. Dołęga; AGAD, księgi grodzkie płockie, Rel. 10, k. 87v—88; Rel. 6, k. 565, 600v, 1069v—1070.

5. J. Łempicki, op. cit.

6. AGAD, Arch. Zamoyskich, 2899, k. 349—350. Por. również: Tomasz Sławiński, Człowiek istotą rodzinną — genealogia Kretkowskich w XV—XVIII wieku, artykuł złożony do druku w III Roczniku Polskiego Towarzystwa Heraldycznego. (t. XIV).

7. J. Łempicki, op. cit.